

Sfi-bas – överenskommelse och betalningsmodell för sfi-bas och sfx

Svar på remiss från Kommunförbundet Stockholms län

Bakgrund

Svenska för invandrare - bas (sfi-bas) riktas till invandrade personer med kort eller ingen utbildning. Syftet med utbildningen är att de studerande effektivt ska lära sig det svenska språket, läsa och skriva, få kunskaper om det svenska samhället som möjliggör ett självständigt liv, få kunskap om den svenska arbetsmarknaden och att de så småningom kan få ett arbete.

Vid Södertörn har ett utvecklingsarbete bedrivits sedan 2013 med målet att utforma och genomföra en utbildning riktad till personer med kort eller ingen utbildning som utgår från målgruppens förutsättningar och behov. Kommunförbundet Stockholms län (KSL) framhåller att projektet nu genomförs i drygt ett år och att resultat börjar framträda. I projektet sfi-bas när 88 % av deltagarna A-betyget på 300 timmar, riksgenomsnittet är 53%. KSL framhåller vidare att modellen ger ekonomiska vinster i längden.

KSL har tagit fram ett förslag till överenskommelse mellan länets kommuner till stöd för ett samordnat arbete med denna modell som grund. KSL har sänt förslaget på tjänstemannaremiss till länets kommuner. Remissens syfte är att fungera som ytterligare ett led i förankringsarbetet och KSL önskar förutom att få synpunkter på formuleringar, också få återkoppling på förslaget till betalningsmodell.

Stadsledningskontoret
Stadsdirektören

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Växel 08-508 29 000
Fax 08-508 29 695
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se

Stockholms stad har sedan 2008 bedrivit ett aktivt arbete med att erbjuda utbildning i svenska för nyanlända med kort eller ingen utbildning. Detta arbete inleddes med att staden, i samverkan med Järfälla och Lidingö, genomförde en kartläggning av vad som görs för målgruppen både inom landet och i Norden. Med utgångspunkt från denna kartläggning startades projektet Rätt steg. Utvecklingsarbetet

inom Rätt steg blev mycket lyckosamt vilket låg till grund för en implementering av modellen i ordinarie verksamhet 2013.

Arbetsmarknadsförvaltningen tog under 2013 fram ett handlingsprogram för studieväg 1 i syfte att ytterligare förbättra verksamheten och att få till stånd en gemensam syn olika aktörer emellan kring målgruppen. Inom ramen för det arbetet utvecklas nu en introduktionsverksamhet som kallas SIMBA. Nya studerande får en introduktion, till stor del på modersmålet, samtidigt som de börjar lära sig tala svenska. De får lära sig läsa och skriva på sitt modersmål samtidigt som de får samhällsorientering på modersmålet och en kartläggning görs av deras tidigare erfarenheter inför det kommande arbetslivet.

Synpunkter och förslag

Det är mycket positivt att det pågår ett utvecklingsarbete med syfte att stödja nyanlända med ingen eller kort utbildningsbakgrund. Det är också positivt att det sker en samverkan inom länet som syftar till att kommunerna på bästa sätt ska kunna utforma verksamheter till gagn för målgruppen och länets kommuner. Det kan också konstateras att det finns likheter mellan den modell som föreslås och det arbete som genomförs inom Stockholms stad inom ramen för Rätt steg och SIMBA vilket innebär att staden och KSL i väsentliga delar dragit samma slutsatser kring vad som är viktigt för målgruppen.

Vi kan dock konstatera att det är något svårt att förhålla sig till den modell som föreslås eftersom det saknas tydliga motiveringar till de förslag som lämnas. Frågor såsom vilka problem modellen avser lösa, hur arbetet är organiserat och utförs i länets kommuner idag eller vilka överväganden som gjorts redovisas inte. Detta innebär att det sammantaget är svårt att skapa en bild av de effekter modellen kan ge för de nyanlända och för länets kommuner på lång och kort sikt.

Vår övergripande bedömning är dock att det, mot bakgrund av det utvecklingsarbete som genomförs inom Stockholms stad, finns skäl att ifrågasätta lämpligheten av att i detta skede fatta ett gemensamt beslut om en modell av den karaktär som föreslås. I Stockholm stad pågår fortfarande, efter flera års arbete, ett aktivt metodutvecklingsarbete utifrån målet att utveckla en så bra modell som möjligt. Detta behöver relateras till att den modell som KSL föreslår utgår från erfarenheter från ett arbete som bedrivits under ca ett och ett halvt år på endast ett ställe i länet. I denna del är det också viktigt att framhålla att studieväg 1 omfattar två kurser, A och B, och att de resultat som redovisas för kurs A är goda. Kurs A utgör

Stadsledningskontoret
Stadsdirektören

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Växel 08-508 29 000
Fax 08-508 29 695
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se

dock inget särskilt problem, alla studerande klarar målen för den kursen på relativt kort tid. Det är kurs B som är utmaningen eftersom de studerande här konfronteras med skriftspråket och ett mera krävande studieinnehåll. Detta innebära att de positiva resultat och ekonomiska kalkyler som redovisas bygger på ett mycket litet urval och inte på hela den utbildningsinsats som krävs. Slutsatsen av detta blir att arbetet på området inte uppnått den mognadsgrad som kan krävas för att det ska finnas goda skäl för att införa den föreslagna modellen.

Stadens främsta kritik mot den modell som förespråkas utgår från att den lämnar mycket lite utrymme för anpassning, dels utifrån de skilda förutsättningar de studerande kan ha, dels utifrån de skilda förutsättningar länets kommuner kan ha. Denna kritik utvecklas i det följande genom svar på de frågor som KSL ställt till länets kommuner.

Fråga 1. Hur ser kommunen på konstruktionen av sfi-bas med noder?

Staden kan konstatera att de kriterier som föreslås för noderna inte är förenliga med kriterierna för Rätt steg och SIMBA, vilka utgör resultat av de erfarenheter som dragits från det fleråriga utvecklingsarbete som bedrivits i staden, se vidare svar på fråga 5. Staden förordar istället en modell med mindre reglerade kriterier, vilka gör det möjligt för anordnarna att arbeta på olika sätt där de genom erfarenhetsutbyte kan skapa förutsättningar för ömsesidigt lärande och utveckling. Genom en modell som utgår från övergripande gemensamma utgångspunkter och målsättningar, och därtill vissa mer generella ramar för innehållet i utbildningen, ges utrymme för staden, och övriga kommuner, att kunna fortsätta att utveckla sina verksamheter på ett sätt som stämmer överens med de egna erfarenheterna och utmaningarna. Den samlade bedömning som kan göras är att Stockholms stad inte kan medverka som en nod i enlighet med de kriterier som föreslås.

Fråga 2. Hur ser kommunen på huvudnodens samordningsfunktion?

Som en följd av vår kritik mot modellens grundläggande konstruktion ser vi inte ett behov av en samordningsfunktion av den karaktär som föreslås. Som en alternativ modell bör istället övervägas att olika anordnare/noder ges samordningsansvaret olika år (eller andra perioder) och att de övriga noderna inför varje år (eller inför varje period) medverkar i ett arbete med att ta fram en plan för de områden där det kan bedömas finnas behov av ett gemensamt utvecklingsarbete.

Stadsledningskontoret
Stadsdirektören

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Växel 08-508 29 000
Fax 08-508 29 695
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se

Fråga 3. Hur ser kommunen på att löpande fakturering ersätts med fakturering efter slutförd kurs för sfx och för sfi-bas?

Det ges inga motiveringar till detta förslag vilket innebär att det är svårt att ta ställning till det. En fortsatt analys behöver därför göras utifrån frågan om fördelarna överväger de nackdelar som kan identifieras i form av att kurstiden är lång vilket innebär att anordnaren i dessa fall behöver ligga ute med medel under en lång tid samt att det kan bli svårt att hålla reda på vem som ska debiteras kostnaderna eftersom rörligheten bland deltagarna är stor.

Fråga 4. Hur ser kommunen på konstruktionen av betalningen av huvudnoden?

Som framgått av svaret på frågan två ovan så anser staden inte att det finns skäl att utforma en modell med en huvudnod med ett särskilt ansvar. Däremot är det viktigt med samverkan för vilken det bör ankomma på kommunerna/anordnarna att gemensamt skapa förutsättningar för.

Fråga 5. Hur ser kommunen på de föreslagna kriterierna i bilagan till överenskommelsen?

Staden ställer sig negativ till de föreslagna kriterierna utifrån det begränsade utrymme som lämnas till lokala variationer och individuell anpassning. Stadens arbete med SIMBA och Rätt steg är inne i en utvecklingsfas som måste ges möjlighet att slutföras i enlighet med de erfarenheter och mål staden har. I detta sammanhang vill vi särskilt lyfta fram följande synpunkter:

- Enligt förslaget ska alla deltagare studera heldag. Staden anser att det finns starka skäl att ställa krav på att de ska erbjudas *möjlighet* till det, men att det även, utifrån de behov som framkommer, ska vara möjligt att anmäla studerande på halvdagsbasis och betala för halvdag.
- Ramarna för basämnena är i förslaget så strikt satta att det motverkar målet om att utbildningen ska vara individanpassad. Det behöver vara möjligt att kunna använda de kursplaner, eller delar av kursplaner, som bedöms relevanta utifrån individens behov
- Enligt kriterierna ska utbildningen genomföras på suggestopedisk eller motsvarande grund. Staden har svårt att se att en sådan detaljerad styrning är till gagn för kommunerna och målgruppen. Ska man ställa krav avseende metoder bör dessa snarare ta fasta på de krav som ska ställas på dem i termer av att de ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Stadsledningskontoret
Stadsdirektören

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Växel 08-508 29 000
Fax 08-508 29 695
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se

Av förslaget framgår heller inte vilket stöd det finns i forskningen för den föreslagna, suggestopediska, inlärningsmetoden. Staden kommer att arbeta vidare på att utveckla en dialogbaserad metod där forskningsresultat relateras till våra egna idéer och erfarenheter.

- Enligt kriterierna ställs krav på kurativt stöd och stöd från särskilda arbetsmarknadskonsulenter. I denna del vill vi framhålla att det kan vara möjligt att inslag av hälsocoacher och liknande kan vara lämpligt, däremot kan det inte vara utbildningens uppgift att ta ett särskilt ansvar för kurativa frågor. Beträffande arbetsmarknadsfrågor så måste det vidare vara möjligt att tillfredsställa de behov som finns genom samverkan med arbetsförmedlingen och jobbtorgen.
- Enligt förslaget ska krav ställas på att alla deltagare ska erbjudas modersmålsstöd i en omfattning som motsvarar dennes behov och önskemål. Denna formulering ställer krav på mycket svårbedömda avvägningar, och riskerar att ge upphov till eskalerande kostnader, varför detta istället bör uttryckas som en ambition eller en målsättning.

Lars Rådch
Stadsdirektör

Kopia
Arbetsmarknadsförvaltningen

Stadsledningskontoret
Stadsdirektören

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Växel 08-508 29 000
Fax 08-508 29 695
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se